

Rotary International
Distrikt 2240
Česká a Slovenská republika.

ÚVODNÍ SLOVO ODKAZ TOMÁŠE BAŤI

Sonja Baťová

Etika v podnikání a ve společnosti

Ostrava 12.11.2009

Úvodní slovo Odkaz Tomáše Baťi

Sonja Baťová

Úvod

Je pro mne velkým potěšením být zpět v České republice. Návštěvy České republiky jsou pro mne mimořádným potěšením kvůli minulosti naší rodiny a celoživotní náklonnosti mého muže k zemi jeho původu.

Účastnit se této rotariánské konference má pro mne zvláštní význam. V roce 1923, nejprve v Zurichu a poté ve Svatém Mořici, byl můj otec jedním ze zakladatelů hnutí Rotary ve Švýcarsku.

Později, po Sametové revoluci, jsem v roce 1993 byla společně s manželem u znovuoobnovení činnosti Rotary klubu ve Zlíně. Událost pro mne byla o to významnější, že mezi přítomnými byl i Robert Barth, tehdejší prezident Rotary International, můj starý přítel z dětství a svědek naší svatby v Zurichu v říjnu 1946.

Hnutí Rotary je jedním z velkých příběhů úspěchu. Na cestách s manželem jsem si uvědomila některé z vašich globálních aktivit. V naší indické továrně v Batanagaru zřídili rotariáni s ohromným úspěchem ambulanci na léčbu zeleného očního zákalu pro okolní vesnice. A dokázat na celém světě prakticky vymýtit dětskou obrnu je skutečně pozoruhodný čin.

Etika baťovského podnikání

Naším dnešním tématem je etika v podnikání, téma, které je velmi blízké srdcím celé rodiny Baťů, protože jsme všichni byli inspirováni hodnotami a zásadami ustavenými Tomášem Baťou ve dvacátých a třicátých letech minulého století.

Jak jistě víte, Zlín byl jedním z rodišť etiky v podnikání. Víze Tomáše Baťi a jeho spolupracovníků jak řídit podnikání se rozšířila po celém světě. V úplných počátcích začal zapojovat zaměstnance tak, aby se cítili jako partneři v podnikání. Výkony spojil se systémem sdílení zisku. Aby zlepšil život zaměstnancům a jejich rodinám využil mnoho originálních nápadů - vytvořil zahradní město, založil vzdělávací instituce a moderní zdravotnická a sportovní zařízení, prosadil sebezdokonalovací programy a motivoval spoření.

Důraz nekladl na akumulaci peněz akcionáři, ale na službu zákazníkovi. Slogan „Čím lépe sloužíme našim zákazníkům, tím úspěšnější jsme,“ je velmi podobný rotariánskému heslu „Nejvíce získává ten, kdo slouží nejlépe.“ Tomáš Baťa si vždy uvědomoval, že podnik má mnoho zainteresovaných stran: zaměstnance, zákazníky, dodavatele, společnost. A výsledků prospěšných pro všechny bylo možné dosáhnout pouze spoluprací.

Jeho pojetí podnikání jako služby se rozšířilo po celém světě a inspirovalo mnoho lidí. S manželem jsem navštěvovala Baťovy továrny, velkoobchody i obchody v mnoha zemích světa. Trhy a kultury byly různé ale baťovská podnikatelská etika a základní pracovní principy byly stejné. Během let přibýly nové ideály, zvláště v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelnosti rozvoje. Každý náš manažer musí každoročně stvrdit svým podpisem etický kodex a postavit se tak za naše hodnoty a zásady, včetně zásad osobní poctivosti a průhlednosti všech aktivit, starosti o lidi a jejich rodiny, zdraví a bezpečnost, stejně jako ochrany prostředí ve kterém pracujeme.

Jako příklad filozofie firmy Bata Shoe Organization po válce budu citovat z jednoho projevu mého muže z roku 1990: „Naše kultura je založená především na službě – upřímném zájmu o dobro našich zaměstnanců, zákazníků a komunit, ve kterých působíme. Mnoho našich zaměstnanců se cítí být členy širokého společenství a jsou pyšní na to, že patří k organizaci, která se o lidi nejen stará ale také věří v jejich kreativitu a schopnosti překonat všechny překážky.“

Naše společnost nejen poskytovala práci a zlepšila životní standard tisícům zaměstnanců, také jsme však, dlouho předtím než se to stalo módou, nabízeli příležitosti pro vzdělávání a rozvoj lidí všech ras a barev pleti. Takový rozvoj není jen seznámení s moderními technologiemi, ale také s významem mravného chování, a to zvláště v zemích zaplavených korupcí.

Dopad změny

Není pochyb o tom, že několik posledních desetiletí přineslo radikální změny, které ovlivnily náš způsob myšlení. Jsme zahlceni neustálým tokem informací. Statistiky ukazují, že 60 procent světové populace má přístup k nějakému prostředku mobilní komunikace. Internet nám dodává okamžité zprávy z celého světa, takové jako jsme nikdy dříve neměli. Z obývacích pokojů můžeme prodávat a nakupovat zboží po celém světě. Cestujeme více, než kdy dříve. Jsme vzdělanější, zdravější, žijeme déle a třídní a genderové rozdíly se postupně vytrácejí. V mnoha kulturách dnes ženy pracují na plný úvazek a požívají stejného postavení jako muži. Ve většině světa mají lidé svobodu vyjádřit svůj názor, cestovat a žít své životy podle vlastní vůle. Prostřednictvím nejrůznějších programů internetu mohou lidé vytvářet virtuální názorové skupiny a takřka bez překážek se scházet.

Tento vzájemně propojený svět pochopitelně přinesl výzvy. Nespoutaný rozvoj odsunul některé základní hodnoty na vedlejší kolej. Mnoho z nás věřilo, že systém volného trhu je samoopravný. To se v současné krizi bohužel nestalo, částečně proto, že mnoha finančních a dalších institucí se postupně zmocnila nestřídmá chamtivost a rozhodující otázkou se stalo „Co je výnosné?“ namísto „Co je správné?“

Otevření světového trhu se do jisté míry na těchto problémech podílí, protože ve světě podnikání se zvýšila konkurence. Ve stejnou dobu jsou fúze a akvizice čím dál více poháněny krátkodobým prospěchem. Finanční instituce se staly zvláště vynalézavými a využívají nejrůznějších nových finančních nástrojů ke zvýšení zisku. Akcionáři inkasují výnosy, mnoho zaměstnanců a komunit však trpí.

Co začalo jako finanční krize na americkém hypotéčním trhu se nyní rozrostlo do největšího hospodářského zpomalení za celé generace, ovlivňující národní ekonomiky, vyvolávající masivní snížení spotřebitelské poptávky, růst nezaměstnanosti a zvyšování protekcionismu.

Dnešní svět:

Svět má dnes 6,7 miliardy lidí, a odhaduje se, že do roku 2050 počet obyvatel planety dosáhne devíti miliard. Více než jedna miliarda lidí, neboli šestina světové populace, trpí hladu. V roce 2008 se poprvé v historii vyrovnal počet lidí žijících ve městech s počtem lidí žijících na venkově. Tato urbanizace je často významným zdrojem zločinnosti a utrpení.

Z pohledu podnikání došlo k zásahu do společenské smlouvy mezi firmami a jejich zaměstnanci. Před válkou jsme se v podnikání oplátkou za neochvějnou loajalitu snažili zaměstnancům nabízet dlouhodobé zabezpečení. Během posledních 20 let byly z důvodu mezinárodní konkurence velké společnosti nuceny snižovat počty zaměstnanců a lidé se stali mobilnějšími. V 60tých letech měl člověk v Severní Americe za život průměrně 4 zaměstnavatele. Dnes jich má do svých třiceti let osm. Mnoho mladých lidí váhá přijmout zaměstnání u velkých společností, protože vědí, že jejich místo může být kvůli změnám na trhu či politických podmínkách zrušeno.

Kde hledat řešení problémů tohoto dynamického světa? Jak zůstat konkurenceschopní v podnikání? Nedávno zveřejněná Zpráva o globální konkurenceschopnosti 2009-2010 Světového ekonomického fóra řadí 133 zemí podle 12 pilířů konkurenceschopnosti: institucionálního rámce, úrovně infrastruktury, makroekonomické stability, úrovně zdraví a vzdělání, efektivity trhů zboží, práce a finančního trhu, technologické připravenosti, velikosti trhu, sofistikovanosti výroby a inovativnosti.

V této Zprávě se Česká republika umístila na 31. místě ze 133 zemí v inovativnosti, sofistikovanosti výroby a úrovně vzdělání. Jedno z nejnižších míst, 115., ale obsadila v oblasti „veřejné důvěry v politiky“ stejně jako v „transparentnosti vládní politiky“. V oblasti etického chování firem je hodnocena na 74. místě (Rakousko 13., Německo 14., Itálie 93. a Rusko 112.).

Při formování hodnot a zásad post-krizového světa bychom se neměli zříkat základních způsobů fungování konkurenčního trhu, který po světě rozšířil a dlouhodobě zvýšil životní úroveň. Jak poukazuje citát Tomáše Bati z roku 1932, neměli bychom očekávat geniální obraty a kombinace. Musíme se vrátit k etickému přístupu k lidem, k práci a veřejnému majetku – nedělat dluhy, nevydírat pracující a podporovat bankrotáře. Abych jej citovala: „Pracovat a šetřit a učinit práci a šetření

výnosnější, žádoucnější a čestnější. Důvěru lze obnovit jen mravním hlediskem a osobním příkladem, technickými, finančními a úvěrovými zásahy ji obnovit nelze.“

Tato slova z minulosti nás mohou dnes inspirovat. Sdílíme naléhavou mravní povinnost rozvíjet přísliby a potenciál všech lidí a vytvářet inkluzivní kulturu, která zahrne základní hodnoty včetně sociální spravedlnosti a rovnosti.

Závěr

Měli bychom také podporovat konstruktivní lidi a skupiny ve společenstvích, ve kterých působíme. Přispět zdroji, expertízou a dobrovolnictvím. Především ale je na nás jako jednotlivcích zachovávat a podporovat základní hodnoty. Musíme žít mravně ve svých osobních životech a pomáhat firmám a sdružením ve kterých pracujeme uvědomit si svoji odpovědnost vůči společnosti.

Foreword

The Legacy of Tomáš Baťa

Sonja Baťová

Introduction

It is a real pleasure for me to be back in the Czech Republic. Because of our family background and my husband's lifelong attachment to his country of origin, these visits are always a very special pleasure for me.

To participate in this Rotary Conference is particularly meaningful to me. My father was one of the Founders of Rotary in Switzerland in 1923; first in Zurich and afterwards in St. Moritz.

Later, in 1993, after the Velvet Revolution, my husband and I were present in Zlín when the Rotary Club was re-established. This event remains particularly unforgettable for me, because Robert Barth, who at the time was the President of Rotary International, was also present. He was an old childhood friend and the best man at our wedding in Zurich in October 1946.

Rotary is really one of the great success stories in the world. Traveling with my husband, I became aware of some of your global activities. In our Indian factory in Batanagar, Rotary organized glaucoma clinics for the surrounding villages and made a tremendous impact. To be able to almost completely eradicate polio world-wide, was a truly significant achievement.

Bata Business Ethics

Today, your subject is Business ethics, a subject very close to the hearts of our whole Bata family, since we have all been inspired by the values and principles originally promoted by Tomáš Baťa in the early 20's and 30's.

As you are all well aware Zlín was one of the birthplaces of corporate ethics. The vision of Tomáš Baťa and his team on how a business should be run spread around the world. At a very early stage he started to involve the employees in a way that they would feel like partners in the business by introducing performance measures tied to a profit sharing system. He used many innovative ideas to try to give employees and their families a better life by building a garden city, by creating educational institutions, self-improvement programs and savings accounts and by establishing modern health and sports facilities.

The emphasis was not on accumulating money for the shareholder, but on service to the customer: "The better we serve our customers, the more successful we will be" - very similar to the Rotary slogan: "He profits most who serves best".

Tomáš Baťa always recognized that a business had many stakeholders: employees, customers, suppliers and communities. Only by working together could beneficial results be achieved for all.

His concept of business as a service spread all over the world and inspired many people. With my husband I visited Bata factories, wholesalers and retail shops with in very many countries. Markets and cultures were different, but Bata business ethics and basic work principles were the same. Over the years some new ideals were added, particularly in the field of environmental protection and sustainability. Annually, each of our managers must sign a code of ethics, confirming his belief in our values and principles, including integrity and transparency in all actions, concern for people and their families, their health and safety as well as protection of the environment in which we work.

As an example of the Bata Shoe Organization philosophy after the War, I will quote from one of my husband's speeches in 1990: "Our culture is founded above all on service, a genuine concern for the well being of our staff, our customers and the communities in which we operate. Many of our employees see themselves as members of a vast fraternity and are proud of belonging to an organization, which not only cares about people, but also believes in their creativity and ability to overcome all obstacles".

Not only have we provided jobs and an improved standard of living for thousands of employees but also, long before it became fashionable, we offered opportunities for education and advancement to people of all races and colors. We not only introduced them to modern technology, but also to the importance of ethical behavior, especially in countries in which corruption was rampant.

The Impact of Change

There is no doubt that the last few decades have brought about radical changes, which have influenced our way of thinking.

We are overloaded with a constant flow of information. Statistics show that 60% of the world's population has access to some mobile telecommunication device. The Internet gives us instantaneous news from all over the world, such as we have never previously received. We can sell and buy products globally from our living rooms. We travel more than ever before. We are better educated, healthier and live longer and class and gender differentiations are gradually disappearing. Women in many cultures now enjoy equal status to men and have full time jobs. In most parts of the world people have the freedom to voice their opinion, to be mobile and to live their lives as they please. Through all types of programs on the Internet virtual opinion groups can come together with limited interference.

Obviously this interconnected world has brought about challenges. With all the unbridled progress, some of the most fundamental values often have been discarded. Many of us believed that the free market system was self-correcting. Unfortunately this did not happen in the current crisis, in part because gradually excessive greed has crept into many financial and other institutions and the dominant question has become "What is profitable?" rather than "What is right?"

To some extent, the opening of world trade has added to the challenges, because the business world has become more competitive. At the same time mergers and acquisitions increasingly have been driven by short-term profitability. Financial institutions have become particularly inventive and used all kinds of novel financial tools to increase profits. Shareholders have obtained returns, but many employees and communities have suffered.

What began as a financial crisis in the American housing market has now grown into the biggest economic slowdown in generations, affecting national economies, triggering massive contraction in consumer demand, rising unemployment and mounting protectionist pressures.

The World Today:

The world population stands at 6.7 billion people and it is estimated to grow to 9 billion by 2050. Over 1 Billionth or 1/6 of the population do not have access to adequate food. In 2008, for the first time, as many people lived in urban centers as in rural areas. This urbanization is an often major source of crime and desperation.

From a business point of view, the social contract between companies and their employees has been affected. Business before the War tried to offer long-term security to employees in return for unwavering loyalty. During the last 20 years large companies have often been forced to downsize due to international competition, and people have become more mobile. In the 1960's in North America a person had an average of 4 employers during their lifetime. Today they have 8 by the time they reach 30. Many young people hesitate to join large companies, knowing that their job may disappear due to changing market or political conditions.

How will we find solutions to the challenges of this evolving environment? How in business can we stay competitive? The recently published World Economic Forum Competitiveness Report 2009/ 2010 ranks 133 countries according to 12 pillars of competitiveness: institutions, infrastructure, macro-economics, health, education, goods market efficiency, labour, financial market, technological readiness, market size, business sophistication and innovation.

In this Report the Czech Republic ranked 31st of the 133 countries in innovation, business sophistication and education, but received one of the lowest scores at 115 for "public trust of politicians" as well as "transparency of government policy making". In area of the ethical behaviour of firms it is ranked 74th (Austria – 13th, Germany 14th, Italy 93rd and Russian 112th).

In shaping the values and principles of the post- crisis world, we should not abandon the basic operating principles of the competitive market, which have produced widespread and long-term improvements to standards of living. As pointed out in Tomáš Baťa's quotation from 1932, we should not wait for breakthroughs or combinations of genius. We need to re-establish ethical attitudes towards people, work and public assets – not making debts, exploiting workers or supporting bankruptcies. To quote him: "Make your work and saving more profitable, more desirable and honorable. Trust can only be recovered through moral attitudes and personal examples and not through technical, financial or credit intervention."

These words from the past can inspire us today. We share an urgent moral duty to develop the promise and potential of all people and create a culture of inclusion, which embraces fundamental values including both social justice and equality.

Conclusion

We also should support constructive people and groups in the communities in which we operate by contributing funding, expertise and volunteer power.

Above all it is up to all of us as individuals to preserve and promote fundamental values. We must live an ethical life personally and help the companies and associations in which we work to recognize their responsibilities to society.